

Steunpunt WAV
Draaischijf voor arbeidsmarktinformatie

RESOC-fiche

ERSV Antwerpen

Helga Coppens

Mei 2006

WAV-Rapport

Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming
Interuniversitair samenwerkingsverband
E. Van Evenstraat 2 blok C – 3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 F:32(0)16 32 32 40
steunpunt@wav.kuleuven.be
www.steunpuntwav.be

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Bevolking	3
3. Werkgelegenheid	4
3.1 Globaal overzicht	4
3.2 De jobs in loondienst.....	5
3.2.1 De jobs in loondienst in de Antwerpse RESOC's	5
3.2.2 De jobs in loondienst naar WAV sector in het ERSV Antwerpen	7
3.3 De zelfstandigen in hoofdberoep	11
3.3.1 De zelfstandigen in hoofdberoep in de Antwerpse RESOC's	11
3.3.2 De zelfstandigen in hoofdberoep naar wav-sector in het ERSV Antwerpen	11
4. Werkzaamheid	14
4.1 Globaal overzicht	14
4.2 Werkzaamheid naar geslacht en leeftijd	15
4.3 Evolutie 2003-2004	17
5. Werkloosheid	18
5.1 Globaal overzicht	18
5.2 Werkloosheid naar geslacht en leeftijd	19
5.3 Evolutie 2003-2004	20
6. Besluit	21
7. Bibliografie	22

1. Inleiding

Tijdens het voorjaar van 2004 heeft het socio-economisch streekbeleid een grondige facelift ondergaan. Voor het subregionale landschap is het meest concrete gevolg hiervan de omschakeling van subregionale tewerkstellingscomités (STC's) en Streekplatformen van een regio (SPR) naar Regionale Economische en Sociale Overlegcomités (RESOC's). Lokale zaken die de grenzen van de RESOC's overstijgen, komen op provinciale basis aan bod in het Erkend Regionale Samenwerkingsverband (ERSV), in deze fiche zullen de benamingen ERSV en provincie door elkaar gebruikt worden. De hervorming werd tevens aangegrepen om de geografische afbakening van de subregio's hier en daar aan te passen. De meeste STC's zijn naadloos overgegaan in de nieuwe RESOC-afbakening. Nu de geografische afbakening van de RESOC's op punt staat, is het hoog tijd om ze toe te passen op de meest recente arbeidsmarktstatistieken.

In dit rapport komen het ERSV Antwerpen en haar RESOC's aan bod. Er wordt achtereenvolgens toegespitst op de bevolking, de werkgelegenheid, de werkzaamheid en de werkloosheid. Hierbij worden het ERSV en haar RESOC's in detail besproken en telkens vergeleken met het Vlaams Gewest.

2. Bevolking

Eind 2004 telt het ERSV Antwerpen iets meer dan 1,6 miljoen inwoners wat goed is voor meer dan een kwart van de Vlaamse bevolking. Het merendeel onder hen woont in RESOC Antwerpen (57%), bijna een op de vier is gehuisvest in RESOC Turnhout en Mechelen herbergt een op de vijf van de inwoners uit het ERSV.

Tabel 1. Totale bevolking, afhankelijkheidsratio, bevolking die niet en wel op arbeidsleeftijd is (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 30 juni 2004)

	Totale bevolking	Afhankelijkheidsratio	Bevolking niet op arbeidsleeftijd	Bevolking op arbeidsleeftijd			
				18-64 jaar	18-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Vlaams Gewest	6 029 600	60	2 271 100	3 758 500	505 000	2 164 700	1 088 800
ERSV Antwerpen	1 672 800	61	632 500	1 040 300	141 500	599 400	299 400
RESOC Antwerpen	946 900	63	366 100	580 800	80 300	332 500	168 000
RESOC Turnhout	415 300	55	147 400	267 800	36 200	155 500	76 100
RESOC Mechelen	310 700	62	119 000	191 700	24 900	111 400	55 400

Bron: NIS Bevolking (bewerking Steunpunt WAV)

In tabel 1 vinden we de afhankelijkheidsratio's terug. Deze geven het aantal personen jonger dan 18 jaar of ouder dan 64 jaar weer ten opzichte van de personen op arbeidsleeftijd (18-24-jarigen). Het gaat hier om een demografisch gegeven gebaseerd op de leeftijd van de inwoners en zegt dus niets over de effectieve socio-economische toestand van de bevolking.

De afhankelijkheidsratio van het ERSV Antwerpen ligt in de lijn van het Vlaams Gewest, voor honderd personen op arbeidsleeftijd zijn er iets meer dan zestig personen niet op arbeidsleeftijd. Tussen de RESOC's onderling zijn de verschillen groter. RESOC Antwerpen en RESOC Mechelen hebben een relatief hoge afhankelijkheidsratio, respectievelijk 63 en 62. In Turnhout ligt het aantal personen niet op arbeidsleeftijd, met 55 op 100 beduidend lager.

3. Werkgelegenheid

3.1 Globaal overzicht

Op 31 december 2003 telde het Vlaams Gewest 2 388 900 arbeidsplaatsen (tabel 2). Dit is goed voor een werkgelegenheidsgraad van 63,6%. Met andere woorden, per 100 personen op arbeidsleeftijd vinden we bijna 64 jobs in het Vlaams Gewest. Het ERSV Antwerpen doet beter dan het Vlaams gemiddelde. Met 711 600 jobs haalt ze een werkgelegenheidsgraad van 68,5%. Dit is voornamelijk te danken aan de hoge jobconcentratie in RESOC Antwerpen, goed voor een werkgelegenheidsgraad van 73,5%. RESOC Turnhout en RESOC Mechelen zijn minder grote werkgelegenheidsverschaffers. RESOC Turnhout scoort zelfs zwakker dan Vlaanderen met een werkgelegenheidsgraad van 61%. Mechelen ligt onder het provinciale, maar boven het Vlaamse gemiddelde met 64 jobs per 100 inwoners.

Tabel 2. Werkgelegenheidsgraad, de totale werkgelegenheid en haar componenten (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 31 december 2003)

	Werkgelegenheidsgraad (%)		Totale werkgelegenheid	Jobs in loondienst	Zelfstandigen in hoofdberoep	Helpers in hoofdberoep
Vlaams Gewest	63,6	(n)	2 388 900	1 989 600	330 600	68 700
		(%)	100,0	83,3	13,8	2,9
ERSV Antwerpen	68,5	(n)	711 600	612 400	85 000	14 100
		(%)	100,0	86,1	12,0	2,0
RESOC Antwerpen	73,5	(n)	426 000	370 200	49 000	6 800
		(%)	100,0	86,9	11,5	1,6
RESOC Turnhout	61,0	(n)	162 900	137 400	20 900	4 600
		(%)	100,0	84,4	12,8	2,8
RESOC Mechelen	64,1	(n)	122 600	104 800	15 100	2 700
		(%)	100,0	85,4	12,3	2,2

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, NIS Bevolking (Bewerking Steunpunt WAV)

De totale werkgelegenheid valt uiteen in drie componenten. Het merendeel van de totale werkgelegenheid bestaat uit *jobs in loondienst*. Het Vlaams Gewest telt 1 989 600 jobs in loondienst op 31 december 2003. Dit stemt overeen met zo'n 83% van de totale Vlaamse werkgelegenheid. In het ERSV Antwerpen gaat het om een totaal van 612 400 jobs in loondienst of ongeveer 86% van het totaal aantal arbeidsplaatsen. Dit hoger aandeel jobs in loondienst impliceert dat er in Antwerpen proportioneel minder *zelfstandigen in hoofdberoep* worden geteld in vergelijking met het Vlaams Gewest: in het ERSV Antwerpen worden 85 000 zelfstandigen geregistreerd, goed voor bijna 12% van de totale werkgelegenheid. In het Vlaams Gewest gaat het om net geen 14%. De derde en meteen ook de kleinste component wordt gevormd door de *helpers in hoofdberoep*. Ook hier kan uit tabel 2 worden afgeleid dat het ERSV Antwerpen relatief gezien minder helpers telt dan het Vlaams Gewest. In Antwerpen nemen de helpers nog geen 2% van de totale werkgelegenheid voor hun rekening. In het Vlaams Gewest is dit net geen 3%.

In wat volgt worden de twee grootste componenten van de totale werkgelegenheid besproken. Vooreerst komen de jobs in loondienst aan bod. Een eerste analyse (paragraaf 3.2.1) spitst zich toe op het aantal jobs in loondienst naar hoofdsector in de verschillende RESOC's. Hierin zal onder meer een vergelijking gemaakt worden met het Vlaams Gewest aan de hand van de aanwezigheidsindexen. Een tweede analyse (paragraaf 3.2.2) treedt meer in detail en hier worden de jobs in

loondienst naar wav-sector in het ERSV Antwerpen vergeleken met het Vlaams Gewest. Ook zal worden gekeken welke de groei- en krimpsectoren waren in de periode 1997-2002. Na deze bespreking van het aantal jobs in loondienst komen de zelfstandigen in hoofdberoep aan bod in een analoge stramen. Eerst wordt afgezak naar RESOC-niveau en wordt wederom gewerkt met aanwezigheidsindexen (paragraaf 3.3.1). Daarna worden de zelfstandigen in hoofdberoep opgesplitst naar wav-sector op het niveau van het ERSV en wordt er een tijdreeks samengesteld (paragraaf 3.3.2).

3.2 De jobs in loondienst

3.2.1 De jobs in loondienst in de Antwerpse RESOC's

Zoals tabel 2 al duidelijk maakte, telt de provincie Antwerpen 612 400 jobs in loondienst. In tabel 3 vinden we een opsplitsing naar hoofdsector. Hieruit kunnen we afleiden dat de tertiaire sector of de sector van de commerciële diensten de belangrijkste bron van werkgelegenheid is, gevolgd door de quataire of publieke dienstensector en de secundaire of industriële sector. De primaire sector met de land- en bosbouw en de visserij, neemt de kleinste hap uit de werkgelegenheidsstart.

Tabel 3. Jobs in loondienst naar hoofdsector en aanwezigheidsindex (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 31 december 2003)

	Totaal*	Jobs in loondienst				Aanwezighedsindex				
		P	S	T	Q	Totaal	P	S	T	Q
Vlaams Gewest	1 989 600	16 500	551 100	750 100	671 300	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
ERSV Antwerpen	612 400	4 200	171 400	247 700	189 000	1,11	0,92	1,12	1,19	1,02
RESOC Antwerpen	370 200	1 400	86 200	166 400	116 100	1,20	0,54	1,01	1,44	1,12
RESOC Turnhout	137 400	1 600	53 500	42 100	40 200	0,97	1,34	1,36	0,79	0,84
RESOC Mechelen	104 800	1 300	31 600	39 200	32 600	1,03	1,49	1,13	1,03	0,95

* In de totalen zijn ook onbekenden opgenomen waardoor deze totalen mogelijk verschillen van de som van de hoofdsectoren.

P = primaire sector; S = secundaire sector; T = tertiaire sector; Q = quataire sector

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek, NIS Bevolking (Bewerking Steunpunt WAV)

De aanwezigheidsindex wordt als volgt berekend:

$$\frac{(\text{aantal jobs in een regio})/(\text{bevolking op arbeidsleeftijd in deze regio})}{(\text{aantal jobs in het Vlaams Gewest})/(\text{bevolking op arbeidsleeftijd in het Vlaams Gewest})}$$

De relatieve omvang van het aantal jobs in loondienst in de RESOC's wordt het duidelijkst uitgedrukt aan de hand van de aanwezigheidsindex. Deze index duidt aan in hoeverre de werkgelegenheid in een bepaalde sector sterk of minder sterk aanwezig is in vergelijking met het Vlaams Gewest. De index vergelijkt de verhouding van het aantal jobs ten opzichte van het aantal inwoners (18-64 jaar) in een bepaalde regio met diezelfde verhouding in het Vlaams Gewest. Een aanwezigheidsindex met waarde 1 betekent dat de betreffende sector even sterk staat in die regio dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Een waarde hoger dan 1 wijst erop dat de sector sterker staat in die regio dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Een waarde lager dan 1 wijst op het omgekeerde.

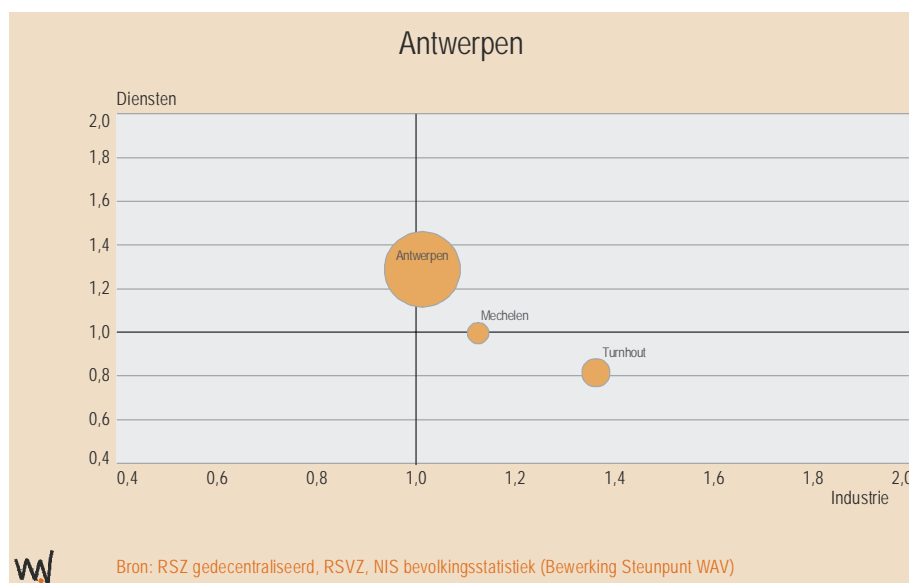
Uit tabel 3 kunnen we afleiden dat RESOC Mechelen, maar vooral RESOC Antwerpen meer jobs in loondienst herbergen dan gemiddeld in Vlaanderen aangezien de aanwezigheidsindex van de

totale loontrekkende werkgelegenheid voor beiden hoger ligt dan 1. RESOC Turnhout ligt met een aanwezigheidsindex van 0,97 iets onder het Vlaamse niveau.

De primaire sector staat in het ERSV Antwerpen met een aanwezigheidsindex van 0,92 globaal gezien zwakker dan gemiddeld in Vlaanderen. Dit komt echter alleen door de zeer lage aanwezigheidsindex in RESOC Antwerpen (A.I.=0,54). In RESOC Turnhout (A.I.=1,34) en RESOC Mechelen (A.I.= 1,49) is deze sector immers veel sterker uitgebouwd dan gemiddeld in Vlaanderen.

De secundaire, tertiaire en quataire sector worden visueel voorgesteld in figuur 1. Op de horizontale as valt de aanwezigheidsindex van de industrie af te lezen, op de verticale as de aanwezigheidsindex van de (tertiaire en quataire) dienstensectoren. Het kruis doorheen de aanwezigheidsindex 1,0 geeft de gemiddelde Vlaamse verhouding tussen het aantal jobs en de bevolking op arbeidsleeftijd. Een RESOC rechts van de verticale lijn, telt dus meer dan gemiddeld industriële jobs, een RESOC boven de horizontale lijn, omvat meer dan gemiddeld dienstenjobs. De omvang van de bol geeft het aantal loontrekkende jobs weer.

Figuur 1. Jobs in loondienst: belang van de industrie en de diensten (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 31 december 2003)

Figuur 1 illustreert dat de werkgelegenheidsstructuur tussen de Antwerpse RESOC's onderlinge verschillen vertoont. Antwerpen heeft, in verhouding tot de bevolking, meer dienstenjobs én meer industriejobs dan Vlaanderen, maar blinkt toch vooral uit door de stevige aanwezigheid van de diensten. In Mechelen zien we net de omgekeerde situatie: iets minder diensten dan gemiddeld in Vlaanderen en een hoge aanwezigheid van de industrie. Turnhout heeft het meest uitgesproken industriële karakter van de drie, maar telt als enige minder dienstenjobs dan het Vlaams gemiddelde.¹

¹ Deze analyse vindt u ook terug in: Vermandere C. (2005). De ene job herbergt de andere. In: *Steunpunt WAV-SSA, Reeks de arbeidsmarkt in Vlaanderen, jaarboek editie 2005*, Leuven, pp 87-109. De cijfers vindt u in de bijlagen van dit hoofdstuk op www.steunpuntwav.be via publicaties, jaarboek De arbeidsmarkt in Vlaanderen, jaarboek editie 2005, trends op de arbeidsmarkt, Hoofdstuk 5.

Vanuit werkgelegenheidsoptiek is *RESOC Antwerpen* met 370 200 jobs veruit het grootste. We kunnen gerust stellen dat de regio een ware werkgelegenheidspool is. De globale aanwezigheidsindex bedraagt 1,20: de regio omvat in verhouding tot de populatie maar liefst 20% meer jobs dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Figuur 1 laat zien dat de industrie gemiddeld aanwezig is in het Antwerpse RESOC (A.I.=1,01). Dit gemiddelde verbergt wel de zeer sterke aanwezigheid van de chemische nijverheid, meer dan dubbel zo sterk vertegenwoordigd dan gemiddeld in Vlaanderen (A.I.=2,23). Agfa Gevaert, BASF, Bayer en Exxonmobil zijn slechts enkele van de grote namen uit de sector die hier gevestigd zijn. Toch zijn het de vooral de dienstenjobs die verantwoordelijk zijn voor de hoge concentratie aan banen in het RESOC. Vooral de tertiaire diensten hebben hier deel aan: deze sector is 44% sterker vertegenwoordigd in de regio dan gemiddeld in Vlaanderen. De subsectoren vervoersondersteuning (A.I.=2,32) en financiële diensten en verzekeringen (A.I.=2,01) staan hier zelfs dubbel zo sterk als gemiddeld. De haven van Antwerpen brengt natuurlijk tal van vervoersondersteunende activiteiten met zich mee.

Het tweede grootste RESOC in Antwerpen is *RESOC Turnhout*, met 137 400 jobs. Het jobaanbod valt hier min of meer samen met het Vlaams gemiddelde (A.I.=0,97). De regio moet het vooral van de industrie hebben: er zijn 36% meer industriële banen dan gemiddeld. Net als in RESOC Antwerpen staat de chemische nijverheid in Turnhout bijzonder sterk (A.I.=2,33). Onder meer Janssen Pharmaceutica en BP Chembel zijn in deze RESOC gevestigd. Ook de metallurgie is dubbel zo sterk aanwezig dan gemiddeld (A.I.=2,06), net als de vervaardiging van machines en apparaten (A.I.=2,18). Zowel de commerciële diensten (A.I.=0,79) als de niet-commerciële diensten (A.I.=0,84) zijn ondervertegenwoordigd in RESOC Turnhout. Enkel het speur- en ontwikkelingswerk staan er opvallend sterk (A.I.=2,69). De aanwezigheid van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek in Mol draagt hier zeker toe bij.

RESOC Mechelen is het derde en laatste RESOC uit het ERSV en telt 104 800 jobs. In verhouding tot de bevolking gaat het ook hier om een gemiddeld jobaanbod (A.I.=1,03). De secundaire sector staat sterker dan het Vlaams gemiddelde (A.I.=1,13), en opnieuw is het de chemie die hier het voortouw neemt (A.I.=2,30). Grote namen hier zijn Pfizer en Schering. Daarnaast is ook de vervaardiging van transportmiddelen uitzonderlijk sterk vertegenwoordigd (A.I.=2,40). Bussenfabrikant Van Hool alleen al staat voor een 4 000-tal jobs in de sector.

3.2.2 De jobs in loondienst naar WAV sector in het ERSV Antwerpen

Toestand 31 december 2003

Hiervoor hebben we al gezien dat de provincie Antwerpen 612 400 jobs telt op 31 december 2003. In tabel 4 wordt een verdere opsplitsing gemaakt naar wav-sector.

De *primaire sector*, waartoe de land- en tuinbouw en de visserij behoren, is de kleinste sector met amper 4 200 jobs in loondienst. Ten opzichte van Vlaanderen is deze sector iets minder sterk aanwezig (A.I.=0,92).

De *secundaire of industriële sector* is met 171 400 jobs een belangrijkere werkgelegenheidsverschaffer in de provincie Antwerpen. Ook gemiddeld ten opzichte van het Vlaams Gewest is deze sector hier iets sterker aanwezig (A.I.=1,12). In absolute aantallen is de bouwsector hier de belangrijkste subsector met 35 700 jobs. Gevolgd door de scheikundige sector, goed voor 32 200 jobs. Ook de voedings- en dranknijverheid evenals de transportmiddelenindustrie hebben een belangrijk aandeel in het jobaanbod met respectievelijk 19 200 en 18 000 banen. Vergeleken met het Vlaams Gewest is de scheikundige nijverheid een uitermate sterke sector in deze provincie (A.I.=2,27).

De *tertiaire of commerciële dienstensector* is goed voor 247 700 banen in loondienst, hiermee is deze sector veruit de belangrijkste jobleverancier. Ook in vergelijking met Vlaanderen staat de tertiaire sector redelijk sterk (A.I.=1,19). De meeste jobs zijn terug te vinden in de groot- en kleinhandel, beide goed voor meer dan 37 000 banen. Alle subsectoren zijn sterker of minstens even sterk vertegenwoordigd dan gemiddeld in Vlaanderen. De vervoersondersteunende activiteiten nemen hier relatief gezien de sterkste positie in met een aanwezigheidsindex van 1,73, gevolgd door de financiële diensten (A.I.=1,46).

De *quartaire of publieke dienstensector* neemt met een aanbod van 189 000 banen in loondienst de tweede plaats in van de werkgelegenheidsverschaffers. Vergeleken met Vlaanderen staat deze sector hier ongeveer even sterk (A.I.=1,02). Vooral het onderwijs zorgt voor een belangrijk aantal banen (56 500), toch is het aandeel ten opzichte van de bevolking vergelijkbaar met Vlaanderen (A.I.=1,01). De sterkste sectoren ten opzichte van het Vlaams Gewest zijn de sport- en vrijetijdssector (A.I.=1,30) en de afvalwater- en afvalverzameling (A.I.=1,29).

Evolutie 30 juni 1997 – 30 juni 2002²

Voor het ERSV Antwerpen was de primaire sector globaal gezien een groeisector, terwijl deze sector in Vlaanderen stabiel bleef. Het gaat hier echter om zeer kleine absolute aantallen, waardoor deze tegengestelde evoluties sterk genuanceerd moeten worden.

In zijn totaliteit was de secundaire sector zowel in het Vlaams Gewest als in het ERSV Antwerpen een stabiele sector. Bij de krimpsectoren vinden we hier enkele belangrijke subsectoren terug: de textielindustrie en in mindere mate de metallurgie voor zowel Vlaanderen als de provincie Antwerpen. De industrie van mechanische machines, apparaten en werktuigen zag enkel in de provincie Antwerpen haar aandeel afnemen, op Vlaams niveau bleef deze subsector stabiel. Belangrijke groeisectoren zijn de rubber- en kunststofnijverheid en de industrie van elektrische machines en apparaten. De belangrijkste Antwerpse werkgever in de secundaire sector, met name de scheikundige nijverheid, bleef stabiel.

De dienstensector zit duidelijk in de lift, en dit zowel op Vlaams als op provinciaal niveau. In vrijwel alle subsectoren werd een groei genoteerd. In de Provincie Antwerpen zag enkel de vervoersondersteunende sector zijn aandeel krimpen tussen 1997 en 2002. Op Vlaams niveau moest ook de post- en telecommunicatiesector en het bankwezen het met minder banen stellen, in het ERSV Antwerpen bleven deze sectoren stabiel.

Ook in de quartaire of publieke dienstensector zagen bijna alle subsectoren hun aantal jobs in loondienst toenemen, zowel in de provincie Antwerpen als het Vlaams Gewest. Alleen de sector van de belangenvertegenwoordiging kende een daling op Vlaams niveau. In de provincie Antwerpen vinden we geen krimpsectoren terug binnen de publieke dienstensector. Het aantal jobs in de openbare besturen, justitie en de sector van de belangenvertegenwoordiging bleef er stabiel. Alle andere subsectoren kenden een groei tussen 1997 en 2002.

² Wegens een tijdreeksbreuk tussen 2002 en 2003 gaat het hier om de evolutie van 30 juni 1997 tot 30 juni 2002. De evolutie is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse groei die aangeeft hoe sterk het aantal jobs gemiddeld per jaar toegenomen of afgenomen zijn in de periode tussen 1997 en 2002.

Tabel 4. Aantal jobs in loondienst en aanwezigheidsindex op 31 december 2003 en evolutie van het aantal jobs in loondienst van 30 juni 1997 tot 30 juni 2002 naar wav-sector (ERSV Antwerpen en Vlaams Gewest)

		Jobs in loondienst 31 december 2003		A.I. ERSV Antwerpen	Evolutie 1997 - 2002 Groei- en krimpsectoren	
		ERSV Antwerpen (n)	Vlaams Gewest (n)		ERSV Antwerpen	Vlaams Gewest
p1	Land- en tuinbouw	4 200	16 100	0,94	+	=
p2	Visserij	8	400	0,07	--	-
	Totaal primaire sector	4 200	16 500	0,92	+	=
s1	Winning van delfstoffen	200	600	1,45	=	-
s2	Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	19 200	66 100	1,05	=	=
s3	Textielindustrie	500	30 700	0,06	--	-
s4	Vervaardiging van kleding en schoeisel, leer- en bontnijverheid	600	7 500	0,31	--	--
s5	Vervaardiging van meubels	2 800	14 600	0,70	=	=
s6	Houtindustrie	1 100	8 400	0,47	-	=
s7	Grafische nijverheid	9 400	28 600	1,19	=	=
s8	Chemische industrie	32 200	51 300	2,27	=	=
s9	Rubber- en kunststofnijverheid	4 000	18 800	0,77	+	+
s10	Vervaardiging van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen	4 100	17 000	0,86	-	-
s11	Metallurgie	7 300	20 500	1,29	-	-
s12	Vervaardiging van metaalproducten	10 700	40 100	0,96	=	+
s13	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen	6 900	25 400	0,97	-	=
s14	Vervaardiging van elektrische machines en apparaten	6 600	16 100	1,49	+	+
s15	Vervaardiging van kantoormachines, computers, audio-, video- en telecommunicatieapparatuur	4 400	12 100	1,32	-	-
s16	Vervaardiging van medische apparatuur	1 200	4 800	0,93	+	+
s17	Vervaardiging van transportmiddelen	18 000	50 800	1,28	=	=
s18	Overige industrie	3 300	6 300	1,89	--	-
s19	Elektriciteit, gas, stoom en water	3 200	11 800	0,98	--	-
s20	Bouw	35 700	119 600	1,08	=	=
	Totaal secundaire sector	171 400	551 100	1,12	=	=

(Vervolg tabel 4)

		Jobs in loondienst 31 december 2003		A.I. ERSV Antwerpen	Evolutie 1997 – 2002	
		ERSV Antwerpen (n)	Vlaams Gewest (n)		Groei- en krimpsectoren ERSV Antwerpen	Vlaams Gewest
t1	Garagewezen	10 400	34 400	1,09	+	+
t2	Groothandel en handelsbemiddeling	38 600	117 000	1,19	+	+
t3	Kleinhandel	37 700	126 200	1,08	+	+
t4	Verhuurdiensten	4 400	12 800	1,25	+	+
t5	Horeca	19 000	66 500	1,03	+	+
t6	Vervoer	21 100	70 800	1,08	+	+
t7	Vervoersondersteunende activiteiten	19 100	39 900	1,73	-	=
t8	Post en telecommunicatie	9 000	31 300	1,04	=	-
t9	Financiële diensten	18 800	46 600	1,46	=	-
t10	Informatica	8 100	24 700	1,18	++	++
t11	Advies en bijstand aan ondernemingen en personen	23 900	75 200	1,15	+	++
t12	Selectie en terbeschikkingstelling van personeel	23 200	63 300	1,33	++	+
t13	Industriële reiniging	8 800	24 200	1,31	+	++
t14	Overige diensten aan personen	5 500	17 400	1,15	=	+
Totaal tertiaire sector		247 700	750 100	1,19	+	+
q1	Openbaar bestuur	25 400	92 300	1,00	=	=
q2	Justitie, defensie en openbare veiligheid	12 600	49 600	0,92	=	+
q3	Verplichte sociale verzekering	3 500	11 200	1,14	+	=
q4	Onderwijs	56 500	201 200	1,01	+	+
q5	Ziekenhuizen en overige gezondheidszorg	31 200	110 800	1,02	+	+
q6	Maatschappelijke dienstverlening	40 500	150 300	0,97	++	++
q7	Recreatie, cultuur en sport	10 400	28 800	1,30	++	++
q8	Speur- en ontwikkelingswerk	2 000	6 200	1,17	+	+
q9	Afvalwater- en afvalverzameling; straatreiniging	3 100	8 600	1,29	+	+
q10	Belangenvertegenwoordiging	3 800	12 500	1,11	=	-
Totaal quartaire sector		189 000	671 300	1,02	+	+
Slecht gedefinieerde activiteiten		200	600	0,97	n.v.t.	n.v.t.
Totaal		612 500	1 989 600	1,11	+	+

A.I. = aanwezigheidsindex; n.v.t.=niet van toepassing

* Het gaat hier om een niet-gecorrigeerde tijdreeks.

De evolutie is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse groei die aangeeft hoe sterk het aantal jobs in loondienst gemiddeld per jaar is toegenomen in de periode tussen 30 juni 1997 en 30 juni 2002

De sectoren worden op volgende wijze gegroepeerd:

++ sterke groeisectoren: sectoren met een jobgroei van +5% of meer

+ gematigde groeisectoren: sectoren met een jobgroei van +1% tot 4,9%

= stabiele sectoren: sectoren waar het aantal jobs evolueert tussen -0,9% en +0,9%

- gematigde krimpsectoren: sectoren met een jobverlies van -1% tot -4,9%

-- sterke krimpsectoren: sectoren met een jobverlies van -5% of meer

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek, NIS Bevolking (Bewerking Steunpunt WAV)

3.3 De zelfstandigen in hoofdberoep

3.3.1 De zelfstandigen in hoofdberoep in de Antwerpse RESOC's

We hebben hierboven al gezien dat het ERSV Antwerpen 85 000 zelfstandigen in hoofdberoep telt. Uit tabel 5 kunnen we ook afleiden dat de zelfstandigen minder sterk aanwezig zijn ten opzichte van het Vlaams gemiddelde (A.I.=0,93)

In geen van de drie RESOC's staan de zelfstandigen sterker dan gemiddeld in Vlaanderen. Vooral in RESOC Turnhout (A.I.=0,89) en RESOC Mechelen (A.I.=0,90) is hun aandeel aan de lage kant. Enkel RESOC Antwerpen benadert het Vlaams niveau met een aanwezigheidsindex van 0,96.

Tabel 5. Zelfstandigen in hoofdberoep en aanwezigheidsindex (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 31 december 2003)

	Zelfstandigen in hoofdberoep	Aanwezighedsindex
Vlaams Gewest	330 600	1,00
ERSV Antwerpen	85 000	0,93
Resoc Antwerpen	49 000	0,96
Resoc Mechelen	15 100	0,90
Resoc Turnhout	20 900	0,89

Bron: RSVZ, NIS Bevolking (Bewerking Steunpunt WAV)

3.3.2 De zelfstandigen in hoofdberoep naar wav-sector in het ERSV Antwerpen

Toestand 31 december 2003

In tabel 6 splitsten we de Antwerpse zelfstandigen in hoofdberoep verder uit naar wav-sector en vergelijken we ze met het Vlaams Gewest aan de hand van de aanwezigheidsindexen. Ook hier zien we dat de zelfstandigen in het ERSV Antwerpen minder sterk vertegenwoordigd zijn dan gemiddeld in Vlaanderen, vooral in de primaire (A.I.=0,65) en secundaire (A.I.=0,85) sector. In de tertiaire (A.I.=1) en de quataire (A.I.=0,92) sector ligt hun aandeel meer in de lijn van het Vlaams gemiddelde.

In het ERSV Antwerpen zijn 4 600 zelfstandigen in hoofdberoep werkzaam in de primaire sector anno 2003. De overgrote meerderheid hiervan situeert zich in de subsector van de land- en tuinbouw. Met een aanwezigheidsindex van 0,65 ligt hun aandeel hier echter veel lager dan gemiddeld in Vlaanderen.

Ongeveer 14 400 zelfstandigen zijn terug te vinden in de secundaire sector voor het ERSV Antwerpen. De bestuurders van vennootschappen vormen hier de grootste groep met 6 400 zelfstandigen in hoofdberoep. Daarnaast telt de bouwsector 3 600 zelfstandigen en zijn 1 800 zelfstandigen actief in de metaalsector. In vergelijking met het Vlaams Gewest is geen enkele groep echter sterk aanwezig. Enkel voor de vervaardiging van glas en bouwmaterialen (A.I.=1,08) en bij de bestuurders van de vennootschappen (A.I.=1,01) wordt het Vlaamse niveau bereikt.

Met 52 600 zelfstandigen in hoofdberoep is de tertiaire sector de belangrijkste sector in het ERSV Antwerpen. Ook hier vertegenwoordigen de bestuurders van vennootschappen met 24 900 personen de belangrijkste subgroep. Daarnaast is ook de sector van de distributie en verhuur-

diensten een relatief grote werkverschaffer. De aanwezigheidsindexen laten echter niet veel nieuws onder de zon zien, net als in de industriële sector staan de verschillende subsectoren hier relatief zwak in vergelijking met Vlaanderen. Uitgezonderd de bestuurders van vennootschappen (A.I.=1,28), tekenen we nergens een aanwezigheidsindex boven de 0,97 op.

De publieke dienstensector neemt, na de primaire sector, de kleinste hap uit de sectorale taart, hier zijn amper 13 300 zelfstandigen in bijberoep werkzaam. Alleen de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening neemt al meer dan de helft van de jobs voor haar rekening (7 500). In Vlaams perspectief zijn ook in de quartaire sector relatief weinig zelfstandigen aan het werk, de aanwezigheidsindex bedraagt 0,91.

Volledigheidshalve willen we nog een bijkomende toelichting geven in verband met de bestuurders van vennootschappen. We hebben gezien dat vooral in de secundaire en de tertiaire sector een relatief groot aantal zelfstandigen actief is als bestuurder. Bovendien breidde deze categorie danig uit in de periode 1997-2003. De reden hiervoor is dat zeer veel zelfstandigen de laatste jaren hun toevlucht namen tot een vennootschap. Ze hebben hun zelfstandige activiteit die ze in eigen naam, als 'natuurlijke persoon', uitoefenden stopgezet en hebben een vennootschap opgericht, waarin ze als zelfstandige actief zijn. Het uitoefenen van een zelfstandige activiteit in vennootschapsvorm heeft een aantal voordelen die vooral te maken hebben met de scheiding tussen het privé-vermogen en het beroepsvermogen en met een aantal gunstigere fiscale regelingen. De BVBA (besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid) en de NV (naamloze vennootschap) zijn de meest voorkomende vennootschapsvormen. Omwille van de forse toename van de vennootschappen spreekt men soms van de 'vervennootschappelijking' van het beroep van zelfstandige. Het kan dat bepaalde evoluties kunnen verklaard worden door een verschuiving naar de subsector 'bestuurders van vennootschappen' maar dit kan niet geverifieerd worden op basis van het beschikbare cijfermateriaal (Steunpunt WAV & ESF-Agentschap Vlaanderen; 2004).

Tabel 6. Zelfstandigen in hoofdberoep en aanwezigheidsindex naar wav-sector op 31 december 2003 en evolutie van het aantal zelfstandigen in hoofdberoep van 31 december 1997 tot 31 december 2003 naar wav-sector (ERSV Antwerpen en Vlaams Gewest)

	31 december 2003		A.I. ERSV Antwerpen	Evolutie 31 december 1997 - 31 december 2003	
	ERSV Antwerpen	Vlaams Gewest		ERSV Antwerpen	Vlaams Gewest
p1 Land- en tuinbouw	4 500	25 200	0,65	-	-
p2 Visserij	100	600	0,54	=	=
Totaal primaire sector	4 600	25 800	0,65	-	-
s1 Winning van delfstoffen	30	100	0,71	--	--
s2 Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	1 200	6 800	0,65	--	--
s3-4 Textielindustrie en vervaardiging van kleding en schoeisel, leer- en bontnijverheid	300	1 800	0,67	--	--
s5-6 Houtindustrie en vervaardiging van meubels	700	3 600	0,69	-	-
s7 Grafische nijverheid	200	1 100	0,78	--	-
s8 Chemische nijverheid	40	200	0,77	--	--
s10 Vervaardiging van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen	50	200	1,08	-	-
s11-17 Metaal	1 800	6 600	0,99	--	-
s20 Bouw	3 600	17 700	0,73	-	-
sx Bestuurders van vennootschappen	6 400	23 100	1,01	+	+
Totaal secundaire sector	14 400	61 200	0,85	-	-
t1-4 Distributie en verhuurdiensten	11 700	49 800	0,85	--	-
t5 Horeca	3 100	14 600	0,78	-	-
t6-7 Vervoer	1000	4 200	0,84	-	-
t9 Financiële diensten	1 100	5 100	0,81	--	-
t11 Advies en bijstand aan ondernemingen en personen	4 500	16 900	0,97	+	+
t14 Overige diensten aan personen	6 200	29 100	0,77	-	=
tx Bestuurders van vennootschappen	24 900	70 400	1,28	++	++
Totaal tertiaire sector	52 600	190 100	1,00	+	=
q4 Onderwijs	400	1 500	0,88	+	++
q5-6 Ziekenhuizen, overige gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	7 500	31 100	0,87	=	+
q7 Recreatie, cultuur en sport	2 000	7 900	0,90	-	=
q8 Overige quartaire sector	1 800	6 800	0,98	+	+
qx Bestuurders van vennootschappen	1 700	5 500	1,12	++	++
Totaal quartaire sector	13 300	52 700	0,91	+	+
Onbekend	100	800	0,43	nvt	nvt
Totaal	85 000	330 600	0,93	=	=

A.I. = aanwezigheidsindex; n.v.t.=niet van toepassing

* Het gaat hier om een niet-gecorrigeerde tijdreeks;

De evolutie is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse groei die aangeeft hoe sterk het aantal zelfstandigen in hoofdberoep gemiddeld per jaar is toegenomen in de periode tussen 31 december 1997 en 31 december 2003

De sectoren worden op volgende wijze gegroepeerd:

++ sterke groeisectoren: sectoren met een jobgroei van +5% of meer

+ gematigde groeisectoren: sectoren met een jobgroei van +1% tot 4,9%

= stabiele sectoren: sectoren waar het aantal jobs evolueert tussen -0,9% en +0,9%

- gematigde krimpsectoren: sectoren met een jobverlies van -1% tot -4,9%

-- sterke krimpsectoren: sectoren met een jobverlies van -5% of meer

Bron: RSVZ, NIS Bevolking (Bewerking Steunpunt WAV)

Evolutie 31 december 1997-31 december 2003

De primaire sector was een krimpsector zowel in het ERSV Antwerpen als in het Vlaams Gewest. Dit is te wijten aan een daling binnen de land- en tuinbouwsector, waarin vrijwel alle zelfstandigen in de primaire sector te situeren zijn.

Ook in de secundaire sector kenden de zelfstandigen zowel in het Vlaams Gewest als in het ERSV Antwerpen een afname van hun aantal in de periode 1997-2003. Het betreft een sterke daling over de ganse lijn, enkel de bestuurders van vennootschappen namen toe op Vlaams niveau.

In paragraaf 3.2.2. werd vastgesteld dat het aantal jobs in loondienst een toename kende in de commerciële dienstensectoren. Op basis van tabel 6 stellen we hetzelfde vast voor de zelfstandigen in hoofdberoep binnen ERSV Antwerpen. Deze groei is hier echter integraal te wijten aan een toename van het aantal zelfstandigen in de sector van advies en bijstand aan ondernemingen en een belangrijke stijging van het aantal bestuurders van vennootschappen. In het Vlaams Gewest is de tertiaire sector stabiel gebleven.

Ook in de publieke dienstensector steeg het aantal zelfstandigen in hoofdberoep voor het ERSV Antwerpen. Buiten de sector van sport en vrije tijd en de gezondheidszorg kenden alle andere subsectoren er een toename van het aantal zelfstandigen ten opzichte van 1997.

4. Werkzaamheid

4.1 Globaal overzicht

In tabel 7 zien we dat op 30 juni 2004 het Vlaams Gewest 2 544 400 werkenden telde, goed voor een werkzaamheidsgraad van 67,7%. Met andere woorden, op 100 personen tussen 18 en 64 jaar zijn bijna 68 personen werkzaam. Het ERSV Antwerpen doet het minder goed dan het Vlaams gemiddelde, met 685 500 werkenden ligt de werkzaamheidsgraad er iets lager dan 66%. Het merendeel van de Antwerpse werkenden woont in RESOC Antwerpen (55%), 19% woont in RESOC Mechelen en 23% in RESOC Turnhout. De werkzaamheidsgraad ligt echter het laagst in RESOC Antwerpen, amper 64,4% van de inwoners heeft er een betaalde job. In RESOC Turnhout is 67,3% van de bevolking werkzaam. Hiermee scoren beide RESOC's zwakker dan gemiddeld in Vlaanderen. RESOC Mechelen laat, met een werkzaamheidsgraad van 68,9%, zowel de twee andere RESOC's als het Vlaams Gewest achter zich.³

³ De cijfers die hier worden geanalyseerd, zijn gebaseerd op administratieve databronnen. Hierdoor wijken ze af van de cijfers afkomstig van de Enquête naar de Arbeidskrachten (NIS).

Tabel 7. Aantal werkenden en werkzaamheidsgraad naar leeftijd en geslacht (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 30 juni 2004).

		Aantal werkenden 18-64 jaar	Werkzaamheidsgraad (%)			
			18-64 jaar	18-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Totaal	Vlaams Gewest	2 544 400	67,7	47,9	82,4	47,6
	ERSV Antwerpen	685 500	65,9	47,5	80,3	45,8
	RESOC Antwerpen	373 800	64,4	44,7	78,1	46,6
	RESOC Turnhout	180 400	67,3	53,1	82,4	43,4
	RESOC Mechelen	131 400	68,6	48,1	84,0	46,6
Mannen	Vlaams Gewest	1 432 200	75,3	50,5	89,0	59,6
	ERSV Antwerpen	391 100	74,3	49,9	87,9	58,5
	RESOC Antwerpen	212 900	72,7	46,8	85,7	59,0
	RESOC Turnhout	104 500	76,3	56,4	90,4	57,1
	RESOC Mechelen	73 700	76,4	50,3	90,9	59,2
Vrouwen	Vlaams Gewest	1 112 200	59,9	45,2	75,7	35,4
	ERSV Antwerpen	294 400	57,3	45,0	72,5	32,8
	RESOC Antwerpen	160 900	55,9	42,6	70,2	34,2
	RESOC Turnhout	75 800	58,0	49,8	74,0	28,8
	RESOC Mechelen	57 700	60,6	45,9	77,1	33,9

Bron: RSZ-DMFA, RSVZ, RSZPPO, RIZIV, NIS Bevolking (Bewerking Steunpunt WAV)

4.2 Werkzaamheid naar geslacht en leeftijd

Op 30 juni 2004 werkten in het Vlaams Gewest 1 432 200 mannen en 1 112 200 vrouwen, van 18 tot en met 64 jaar (tabel 7). De verschillen tussen de geslachten worden ook weerspiegeld in de werkzaamheidsgraad. Deze bedraagt iets minder dan 60% bij de vrouwelijke bevolking tegen 75,3% bij de mannen. De kloof tussen mannen en vrouwen komt hiermee op 1,26 te liggen, met andere woorden, het aandeel werkende mannen ligt 26% hoger dan het aandeel werkende vrouwen. In het ERSV Antwerpen liggen deze proporties nog verder uit elkaar, 74,3% van de mannen is er werkzaam tegen amper 57,3% van de vrouwen, dit is goed voor een seksekloof van 1,3 (tabel 8).

RESOC Antwerpen heeft het kleinste aandeel werkende vrouwen, minder dan zes op de tien hebben er een inkomen uit arbeid. Toch is hier niet enkel de situatie van de vrouwen weinig benijdenswaardig, ook bij de mannen ligt het aandeel werkenden relatief laag, amper 72,2% heeft er een betaalde job. Hiermee bereikt de kloof hier hetzelfde niveau als deze van de provincie (1,30).

In *RESOC Turnhout* is de situatie voor beide geslachten beter, 58% van de vrouwen en 76,3% van de mannen is er werkzaam. Toch is hier sprake van een grotere sekse-ongelijkheid, de kloof loopt hier immers op tot 1,32.

RESOC Mechelen is op alle fronten haantje de voorste, met 76,4% werkende mannen en 60,6% werkende vrouwen. Hiermee behaalt dit RESOC ook de beste plaats inzake gelijkheid tussen man en vrouw binnen het ERSV, met een kloof van 1,26 ligt deze in de lijn van het Vlaamse gemiddelde.

Tabel 8. Seksekloof* (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 30 juni 2004).

	Seksekloof			
	18-64 jaar	18-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Vlaams Gewest	1,26	1,12	1,18	1,68
ERSV Antwerpen	1,30	1,11	1,21	1,78
RESOC Antwerpen	1,30	1,10	1,22	1,73
RESOC Turnhout	1,32	1,13	1,22	1,98
RESOC Mechelen	1,26	1,10	1,18	1,75

* De seksekloof wordt berekend als de verhouding van de werkzaamheidsgraad van mannen ten opzichte van de werkzaamheidsgraad van de vrouwen.

Bron: RSZ-DMFA, RSVZ, RSZPPO, RIZIV, NIS Bevolking (Bewerking Steunpunt WAV)

Uit tabel 7 kunnen we afleiden dat de 25-49-jarigen overal de meest werkzame groep is. In het Vlaams Gewest ligt de werkzaamheidsgraad van deze leeftijdscategorie op 82,4% tegen bijna 50% bij de 18-24-jarigen en 47,6% bij de vijftigplussers. In het ERSV Antwerpen merken we enkele verschillen binnen deze verdeling. De werkzaamheidsgraad van de jongeren ligt in de lijn van het Vlaams gemiddelde (47,5%), maar de ouderen doen het er met 45,8% werkenden toch iets minder goed dan gemiddeld in Vlaanderen.

We hebben gezien dat *RESOC Antwerpen* de laagste algemene werkzaamheidsgraad van het ERSV voorlegt. Dit is vooral te wijten aan een lage werkzaamheid bij de jongeren (44,7%) en de middencategorie (78,1%). De vijftigplussers doen het er beter dan gemiddeld in het ERSV Antwerpen, 46,6% onder hen is er nog werkzaam. Opvallend is dat de vrouwen ouder dan vijftig in dit RESOC een hogere werkzaamheidsgraad (34,2%) voorleggen dan in de twee andere RESOC's binnen het ERSV. De ongelijkheid tussen de geslachten is het kleinst binnen deze leeftijdscategorie op provinciaal niveau (seksekloof: 1,73). Deze voorsprong valt volledig weg in de andere leeftijdsgroepen, waar de vrouwen, net als de mannen overigens, ver achterblijven op hun mede provinciegenoten.

RESOC Turnhout kenmerkt zich door een relatief hoge werkzaamheid bij de jongeren en de 25-49-jarigen. Met 53,1% werkenden bij de jongste groep overstijgt dit RESOC zowel het Vlaams als het provinciaal gemiddelde. De middengroep ligt op het zelfde niveau als Vlaanderen. De schaduwzijde van al dat moois is dat de vijftigplussers hier ondervertegenwoordigd zijn op de arbeidsmarkt. Met amper 43,4% werkenden ligt hun aandeel zowel onder het provinciaal als het Vlaams niveau. Dit lage aandeel is echter bijna volledig toe te schrijven aan een zeer zwakke graad van tewerkstelling bij de vrouwen ouder dan vijftig, minder dan 29% onder hen oefent een betaald de job uit. De seksekloof ligt hier dan ook uitzonderlijk hoog (1,98). Deze vrouwelijke achterstand wordt bijna volledig weggewerkt door de jongere generaties. Bij de 25-49-jarigen is bijna drie kwart van de vrouwen actief, dit is beter dan in RESOC Antwerpen, maar nog steeds zwakker dan in RESOC Mechelen. De 18-24-jarige vrouwen maken ook deze laatste achterstand goed, bijna de helft onder hen heeft een betaalde job en hiermee overtreffen ze hun seksegenoten in de twee andere RESOC's. Toch blijft, door het relatief hoge aandeel werkende jonge mannen, ook in deze leeftijdscategorie de seksekloof groter dan gemiddelde (1,13). Hieruit zou men kunnen afleiden dat het kostwinnersmodel vooral bij de oudere generaties een feit is in dit RESOC en ook bij de jongeren iets sterker blijft doorzetten dan elders in ERSV Antwerpen.

In *RESOC Mechelen* spannen de 25-49-jarigen de kroon. Met 84% werkenden doet deze leeftijdscategorie het er beter dan gemiddeld in het ERSV en in Vlaanderen. Hier draagt het relatief hoog aandeel werkende vrouwen zeker toe bij, meer dan 77% onder hen is werkzaam in deze leeftijdscategorie, dit is beter dan in de twee andere RESOC's en in Vlaanderen. Dit resulteert dan ook in een relatief kleine seksekloof. Binnen deze leeftijdscategorie ligt het aandeel werkende mannen er

maar 18% hoger dan het aandeel werkende vrouwen. Ook de jongeren doen het hier relatief goed, ze leggen een werkzaamheidsgraad van 48,1% voor. Hiermee blijft de tewerkstelling van de jongeren in RESOC Mechelen echter onder het uitzonderlijke niveau van RESOC Turnhout. De werkzaamheidsgraad van de vijftigplussers ligt er net als in RESOC Antwerpen op 46,6%.

4.3 Evolutie 2003-2004

Tussen 2003 en 2004 nam het aantal werkenden in het Vlaams Gewest toe met 23 700. Dit is vooral te wijten aan een belangrijke toename van het aantal werkende vrouwen, hun aantal verhoogde met 20 600 eenheden tegen 3 100 bij de mannen. Wanneer we de werkzaamheidsgraad in beschouwing nemen dan zien we dat de verhoging van 0,5 procentpunt volledig te danken is aan de verhoogde werkzaamheid bij de vrouwen. De werkzaamheid nam bij hen met 1 procentpunt toe, terwijl deze bij de mannen ongewijzigd bleef. Voor het ERSV Antwerpen is de evolutie volledig vergelijkbaar. Van de 6 700 werkenden meer tussen 2003 en 2004, waren 5 400 vrouw en amper 1 300 man. Ook hier is de verhoging van de werkzaamheidsgraad volledig voor rekening van de vrouwen, bij hen verhoogde hij met 0,8 procentpunt, bij de mannen bleef hij stabiel.

Tabel 9. Evolutie van het aantal werkenden en de werkzaamheidsgraad (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; 30 juni 2003- 30 juni 2004).

		Aantal werkenden			Werkzaamheidsgraad		
		2003	2004	Evolutie (n)	2003 (%)	2004 (%)	Evolutie (ppn)
Totaal	Vlaams Gewest	2 520 700	2 544 400	+23 700	67,2	67,7	+0,5
	ERSV Antwerpen	678 800	685 500	+6 700	65,5	65,9	+0,4
	RESOC Antwerpen	370 900	373 800	+2 900	64,1	64,4	+0,3
	RESOC Turnhout	129 800	131 400	+1 600	66,8	67,3	+0,5
	RESOC Mechelen	178 100	180 400	+2 300	67,9	68,6	+0,6
Mannen	Vlaams Gewest	1 429 100	1 432 200	+3 100	75,3	75,3	+0,0
	ERSV Antwerpen	389 800	391 100	+1 300	74,3	74,3	+0,0
	RESOC Antwerpen	212 300	212 900	+0 600	72,8	72,7	-0,1
	RESOC Turnhout	73 400	73 700	+0 300	76,3	76,3	+0,0
	RESOC Mechelen	104 200	104 500	+0 300	76,2	76,4	+0,2
Vrouwen	Vlaams Gewest	1 091 600	1 112 200	+20 600	58,9	59,9	+1,0
	ERSV Antwerpen	289 000	294 400	+5 400	56,5	57,3	+0,8
	RESOC Antwerpen	158 600	160 900	+2 300	55,2	55,9	+0,6
	RESOC Turnhout	56 500	57 700	+1 200	56,9	58,0	+1,1
	RESOC Mechelen	74 000	75 800	+1 800	59,6	60,6	+1,0

Bron: RSZ-DMFA, RSVZ, RSZPPO, RIZIV, NIS Volkstelling (Bewerking Steunpunt WAV)

In *RESOC Antwerpen* meten we een beperkte evolutie van het aantal werkenden tussen 2003 en 2004. Er kwamen amper 600 werkende mannen bij. Bij de vrouwen verhoogde het aantal met 2 300. De beperkte toename van het aantal werkende mannen heeft echter niet kunnen leiden tot een verhoging van de mannelijke werkzaamheidsgraad. Bij de vrouwen nam het aandeel werkende met 0,6 procentpunt toe. Hiermee is Antwerpen het RESOC met de kleinste stijging in de werkzaamheidsgraad binnen het ERSV.

RESOC Turnhout kent de meest positieve evolutie van het aandeel werkende vrouwen binnen het ERSV. Een toename van 1 200 werkenden onder hen resulteert in een stijging van de vrouwelijke werkzaamheidsgraad met 1,1 procentpunt. Bij de mannen blijft de werkzaamheidsgraad er ongewijzigd.

RESOC Mechelen is het enige RESOC waar ook de mannelijke werkzaamheidsgraad een stijging kent tussen 2003 en 2004 (+0,2 ppn). De vrouwen zorgen met een verhoging van 1 800 werkenden, voor een toename van de werkzaamheidsgraad met 1 procentpunt. RESOC Mechelen legt hiermee de belangrijkste verhoging van de globale werkzaamheidsgraad binnen het ERSV voor en stijgt hiermee sterker dan het Vlaams Gewest.

5. Werkloosheid

5.1 Globaal overzicht

Het Vlaams Gewest telde in 2004 ongeveer 222 500 niet-werkende werkzoekenden, goed voor een werkloosheidsgraad van 8%. Dit wil zeggen dat op een beroepsbevolking van honderd personen, acht personen werkzoekend zijn. De beroepsbevolking is de som van de werkenden en de niet-werkende werkzoekenden, van 18 tot en met 64 jaar. In het ERSV Antwerpen ligt dit aandeel hoger, met ongeveer 70 300 werklozen bereikt deze provincie een werkloosheidsgraad van 9,3%. Binnen het ERSV ligt de werkloosheidsgraad het hoogst in RESOC Antwerpen, met 44 700 werklozen loopt deze op tot 10,7%. RESOC Mechelen is met 11 000 werklozen de tweede in rij (werkloosheidsgraad 7,7%). RESOC Turnhout doet het met 14 600 niet-werkende werkzoekenden relatief gezien het best met een werkloosheidsgraad van 7,5%.⁴

Tabel 10. Aantal niet werkende werkzoekenden en werkloosheidsgraad naar leeftijd en geslacht (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; jaargemiddelde 2004).

		Aantal niet-werkende werkzoekenden 18-64 jaar	Werkloosheidsgraad (%)			
			18-64 jaar	18-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Totaal	Vlaams Gewest	222 500	8,0	18,5	7,3	5,0
	Provincie Antwerpen	70 300	9,3	19,8	8,6	5,9
	RESOC Antwerpen	44 700	10,7	22,1	10,1	6,3
	RESOC Turnhout	14 600	7,5	15,6	6,7	5,5
	RESOC Mechelen	11 000	7,7	19,2	6,7	5,2
Mannen	Vlaams Gewest	103 500	6,7	17,8	6,0	3,8
	Provincie Antwerpen	33 600	7,9	19,0	7,3	4,6
	RESOC Antwerpen	22 300	9,5	21,3	9,0	5,3
	RESOC Turnhout	6 100	5,5	14,4	4,6	3,6
	RESOC Mechelen	5 300	6,7	19,1	5,8	4,1
Vrouwen	Vlaams Gewest	119 100	9,7	19,3	8,8	7,0
	Provincie Antwerpen	36 700	11,1	20,7	10,1	8,2
	RESOC Antwerpen	22 400	12,2	23,0	11,4	8,1
	RESOC Turnhout	8 600	10,1	17,0	9,1	9,2
	RESOC Mechelen	5 700	9,0	19,2	7,9	7,1

Bron: RSZ-DMFA, RSVZ, RSZPPO, RIZIV, NIS Bevolking, VDAB (Bewerking Steunpunt WAV)

⁴ De cijfers die hier worden geanalyseerd zijn afkomstig van de VDAB: iedereen die zich bij de VDAB registreert wordt opgenomen als nwwz. Omwille van deze ruime definitie en omwille van het feit dat het gaat om een administratieve bron wijkende de VDAB-cijfers af van de ILO-cijfers. De ILO-cijfers worden verkregen via enquëtering en bovendien is de ILO-definitie van een werkloze strikter: een ILO werkloze is iemand die niet werkt, die de afgelopen vier weken actief naar werk heeft gezocht of binnen de twee weken een nieuwe job zou kunnen beginnen.

5.2 Werkloosheid naar geslacht en leeftijd

In het Vlaams Gewest waren in 2004 ongeveer 103 500 mannen en 119 100 vrouwen, van 18 tot en met 64 jaar, werkloos. Dit resulteert in een werkloosheidsgraad van 6,7% bij de mannen en 9,7% bij vrouwen. In het ERSV Antwerpen is de situatie nog minder bemoedigend. Met 33 600 werkloze mannen en 36 700 werkloze vrouwen klimt de mannelijke werkloosheidsgraad hier tot 7,9% en bij de vrouwen komt deze maar liefst op 11,1% te liggen.

In *RESOC Antwerpen* ligt de vrouwelijke werkloosheid uitzonderlijk hoog, 12,2% van de beroepsactieve vrouwen tussen 18 en 64 jaar is er op zoek naar een baan. Ook bij de mannen is de situatie alles behalve rooskleurig, met een werkloosheidsgraad van 9,5%. Hiermee overstijgt de werkloosheid in dit RESOC zowel het provinciaal als het Vlaamse niveau en dit voor beide geslachten.

In *RESOC Turnhout* is het werkloosheidsprobleem voornamelijk vrouwelijk van aard. Toch scoren ze met een werkloosheidsgraad van 10,1% beter dan gemiddeld in het ERSV, enkel RESOC Mechelen doet het beter, maar zwakker dan de Vlaamse vrouwen in het algemeen. De mannen zitten met een werkloosheidsgraad van amper 5,5% ver onder het Antwerps gemiddelde en ze doen het zelfs beter dan globaal in Vlaanderen. RESOC Turnhout is dan ook het RESOC waar de verschillen tussen de mannen en de vrouwen het grootst zijn.

In *RESOC Mechelen* doen de vrouwen het, met een werkloosheidsgraad van 9% beter dan hun seksegenoten in de twee andere RESOC'S en in Vlaanderen. De werkloosheidsgraad van de mannen in dit RESOC (6,7%) situeert zich tussen RESOC Antwerpen en RESOC Turnhout en ligt op hetzelfde niveau dan het Vlaams gemiddelde.

Uit tabel 10 kunnen we afleiden dat de jongste leeftijdscategorie relatief gezien het grootste risico loopt om in de werkloosheid te belanden. In Vlaanderen zijn maar liefst 18,5% van de beroepsactieve 18-24-jarigen op zoek naar een baan. Bij de 25-49-jarigen bedraagt dit aandeel nog maar 7,3% en voor de vijftigplussers observeren we een werkloosheidsgraad van 5%. Zij noteren dus de laagste werkloosheidsgraden, maar dit is grotendeels te wijten aan de maatregel waarbij oudere langdurige werklozen worden vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende (Booghmans, 2004). Recent zijn hierin veranderingen aangebracht, met name werden vanaf juni 2002 de mogelijkheden om een vrijstelling te bekomen ingeperkt. Deze wijziging heeft ertoe geleid dat het aantal vijftigplussers sindsdien sterk is gestegen (Herremans, 2005). In verband met deze laatste groep is nog een nuancering op zijn plaats. De lage werkloosheidsgraad bij de ouderen resulteert niet in een gunstige arbeidsmarktpositie. We hebben in de vorige paragraaf immers gezien dat het aandeel werkenden bij de vijftigplussers uitzonderlijk laag lag. Een grote groep heeft dus definitief de arbeidsmarkt verlaten en wordt hierdoor niet meer opgenomen in de werkloosheidsstatistieken.

In het ERSV Antwerpen ligt de jeugdwerkloosheid (19,8%) nog hoger dan gemiddeld in Vlaanderen. Ook de andere leeftijdscategorieën doen het hier minder goed, van de 25-49-jarige beroepsactieven is 8,6% werkzoekend, bij de vijftigplussers ligt dit aandeel op 5,9%.

We hebben hierboven al gezien dat de werkloosheid in *RESOC Antwerpen* het hoogst is. Dit geldt ook voor de verschillende leeftijdscategorieën afzonderlijk. De werkloosheidsgraad bij de <25-jarigen loopt hier op tot 22,1%. Vooral de jonge vrouwen hebben hier af te rekenen met een werkloosheidsprobleem, 23% van de beroepsactieven onder hen is op zoek naar werk. Bij de 25-49-jarigen ligt de werkloosheidsgraad ook nog bijzonder hoog (10,1%). Ook hier is dit vooral voor rekening van de vrouwen.

In de lijn van de verwachtingen noteren we een relatief lage jeugdwerkloosheid in *RESOC Turnhout*, zowel bij de mannen als bij de vrouwen. Voor beide geslachten ligt de werkloosheids-

graad van de -25-jarigen er lager dan in de twee andere RESOC's en in Vlaanderen algemeen. Bij de 25-49-jarigen ligt de situatie ietwat anders, hier doen de mannen het nog steeds uitzonderlijk goed (werkloosheidsgraad 4,6%), maar de vrouwen zijn er minder goed af in deze leeftijdscategorie. Met een werkloosheidsgraad van 9,1% doen ze het minder goed dan hun seksegenoten in RESOC Mechelen en in Vlaanderen. Bij de vrouwelijke vijftigplussers ligt de werkloosheid eveneens uitzonderlijk hoog, met een werkloosheidsgraad van 9,2% . Hiermee zijn ze de enige categorie vijftigplussers waarvan de werkloosheidsgraad hoger ligt dan bij de 25-49-jarigen.

RESOC Mechelen is het enige RESOC waar de werkloosheidsgraad van de vrouwen jonger dan 25 jaar (19,2%) vergelijkbaar is met die van hun mannelijke leeftijdsgenoten (19,1%). De werkloosheidsgraad van de 25-49-jarigen ligt hier op hetzelfde niveau dan in RESOC Turnhout (6,7%), toch is de verdeling tussen de geslachten verschillend. RESOC Mechelen is het RESOC met de laagste werkloosheidsgraad bij de 25-49-jarige vrouwen (7,9%), dit is eveneens lager dan gemiddeld in Vlaanderen. Ook bij de mannen in deze leeftijdscategorie ligt de werkloosheid (5,8%) lager dan gemiddeld in Vlaanderen, maar in RESOC Turnhout doen ze het wel beter.

5.3 Evolutie 2003-2004

In tabel 11 beschouwen we de evolutie van de werklozen. Meteen valt op dat de werkloosheid op alle fronten is toegenomen. Zoals eerder vermeld, heeft deze stijging in grote mate te maken met een herziening van de werkloosheidsreglementering waarbij oudere werklozen en PWA-vrijgestelden verplicht worden zich beschikbaar te stellen voor de arbeidsmarkt (Herremans, 2005). Tussen 2003 en 2004 nam het aantal niet-werkende werkzoekenden in het Vlaams Gewest met 17 400 eenheden toe. Deze stijging was vooral voor rekening van de vrouwen die 9 900 werkzoekenden meer telden dan het jaar daarvoor, bij de mannen verhoogde het aantal met 7 600. Deze verhoging laat de globale werkloosheidsgraad voor Vlaanderen met 0,5 procentpunt stijgen. In het ERSV Antwerpen is de relatieve stijging nog belangrijker, de werkloosheidsgraad nam er met 0,6 procentpunt toe. Ook hier is de grootste toename toe te schrijven aan de verhoging van de vrouwelijke werkloosheid met 3 300 werkzoekenden, tegen 2 300 bij de mannen, dit geeft een toename in de werkloosheidsgraad van respectievelijk 0,7 en 0,5 procentpunt.

Tabel 11. Evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden en de werkloosheidsgraad (18-64 jaar) naar geslacht (Vlaams Gewest, ERSV Antwerpen en haar RESOC's; jaargemiddelde 2003- jaargemiddelde 2004).

		Aantal niet-werkende werkzoekenden			Werkloosheidsgraad		
		2003	2004	Evolutie (n)	2003 (%)	2004 (%)	Evolutie (ppn)
Totaal	Vlaams Gewest	205 100	222 500	+17 400	7,5	8,0	+0,5
	Provincie Antwerpen	64 700	70 300	+5 600	8,7	9,3	+0,6
	RESOC Antwerpen	41 000	44 700	+3 700	9,9	10,7	+0,7
	RESOC Turnhout	10 100	11 000	+900	7,1	7,5	+0,4
	RESOC Mechelen	13 700	14 600	+900	7,2	7,7	+0,5
Mannen	Vlaams Gewest	95 900	103 500	+7 600	6,3	6,7	+0,4
	Provincie Antwerpen	31 300	33 600	+2 300	7,4	7,9	+0,5
	RESOC Antwerpen	20 600	22 300	+1 700	8,8	9,5	+0,6
	RESOC Turnhout	4 900	5 300	+400	5,3	5,5	+0,2
	RESOC Mechelen	5 800	6 100	+300	6,3	6,7	+0,4
Vrouwen	Vlaams Gewest	109 200	119 100	+9 900	9,1	9,7	+0,6
	Provincie Antwerpen	33 400	36 700	+3 300	10,4	11,1	+0,7
	RESOC Antwerpen	20 400	22 400	+2 000	11,4	12,2	+0,8
	RESOC Turnhout	5 200	5 700	+500	9,6	10,1	+0,5
	RESOC Mechelen	7 900	8 600	+700	8,4	9,0	+0,6

Bron: RSZ-DMFA, RSVZ, RSZPPO, RIZIV, NIS bevolking, VDAB (Bewerking Steunpunt WAV)

De belangrijkste stijging in de werkloosheidsgraad tekenen we op in *RESOC Antwerpen* met een toename van 0,7 procentpunt. Ook hier is dit voornamelijk toe te schrijven aan een verhoging van het aantal vrouwelijke werklozen met 2 000 (+0,8 ppn). Bij de mannen kwamen 1 700 werklozen bij (+ 0,6 ppn).

RESOC Turnhout is het RESOC waar de werkloosheidsgraad de kleinste toename kent (+0,4 ppn). Vooral bij de mannen bleef de reeds relatief lage werkloosheidsgraad redelijk stabiel met een verhoging van amper 0,2 procentpunt. Bij de vrouwen was de toename wel groter (+0,5 ppn)

Voor *RESOC Mechelen* is de toename van de werkloosheidsgraad vergelijkbaar met die van het Vlaams Gewest (+ 0,5 ppn). Ook de verdeling tussen de mannen (+0,4 ppn) en de vrouwen (+0,6 ppn) is identiek aan de verdeling in Vlaanderen. De toename in RESOC Mechelen is minder belangrijk dan in RESOC Antwerpen, maar groter dan in RESOC Turnhout.

6. Besluit

Het ERSV Antwerpen herbergt meer dan een kwart van de Vlaamse bevolking, en het grootste Vlaamse RESOC, met name Antwerpen, behoort eveneens tot deze provincie. De werkgelegenheid is er sterker aanwezig dan gemiddeld in Vlaanderen, vooral RESOC Antwerpen is een belangrijke werkverschaffer. Deze werkgelegenheid is in de drie RESOC's voornamelijk van loontrekkende aard, de zelfstandigen zijn ondervertegenwoordigd ten opzichte van het Vlaams gemiddelde. Binnen het ERSV liggen zowel het aandeel jobs in de dienstensector als het aandeel jobs in de industrie boven het Vlaams gemiddelde. RESOC Antwerpen en RESOC Mechelen vormen hier de twee uitersten. Antwerpen is een echte dienstenmetropool, terwijl Turnhout het vooral van de industrie moet hebben. Mechelen neemt een middenpositie in, met toch eerder een duidelijke aanwezigheid van de industriële sector. In het ERSV is de scheikundige sector veel sterker uitgebouwd dan gemiddeld in Vlaanderen.

Toch profiteren niet alle Antwerpenaren van deze grote concentratie aan jobs in het ERSV, de werkzaamheidsgraad ligt er onder en de werkloosheidsgraad boven het Vlaams gemiddelde. Vooral in RESOC Antwerpen is de situatie verre van rooskleurig. Hieruit kunnen we afleiden dat de Antwerpse jobs in belangrijke mate worden ingevuld door pendelaars van buiten het RESOC en zelfs van buiten het ERSV. In RESOC Turnhout en RESOC Mechelen is de situatie op de arbeidsmarkt gunstiger, het aandeel werkenden ligt er gevoelig hoger en de werkloosheid is er minder uitgesproken. Tussen deze twee RESOC's zijn echter belangrijke verschillen naar leeftijd en geslacht. In Turnhout is de arbeidsmarktsituatie van de jongeren relatief gunstig, toch zijn de verschillen tussen de geslachten er bijzonder groot. Het kostwinnersmodel blijkt in deze regio dus meer uitgesproken dan elders in het ERSV en gemiddeld in Vlaanderen. RESOC Mechelen neemt de beste positie in binnen het ERSV, dit is in belangrijke mate te wijten aan een hoge werkzaamheidsgraad bij de vrouwen. De ongelijkheid tussen mannen en vrouwen is hier dan ook het kleinst.

7. Bibliografie

Booghmans, M. (2004). Evolutie van de werkloosheid. In: *Steunpunt WAV-SSA, Reeks de arbeidsmarkt in Vlaanderen, Jaarboek, editie 2004*, Leuven, pp. 69-81.

Herremans, W. (2005). Iedereen gelijk voor de werkloosheid? In: *Steunpunt WAV-SSA, Reeks de arbeidsmarkt in Vlaanderen, Jaarboek, editie 2005*, Leuven, pp. 67-86.

Steunpunt WAV & ESF-Agentschap Vlaanderen (2004). *Genderzakboekje 2004. Vrouwelijke ondernemers in Vlaanderen*. Brussel.

Vermandere, C. (2005). De ene job herbergt de andere. In: *Steunpunt WAV-SSA, Reeks de arbeidsmarkt in Vlaanderen, Jaarboek, editie 2005*, Leuven, pp. 87-109.